

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Матеріали до семінарських занять
та самостійної роботи студентів

Електронний ресурс

Харків – 2024

УДК 342.9
А 31

Рецензенти:

С. Федчишин – д.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

І. Пахомова – к.ю.н., доцент кафедри державно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 16 квітня 2024 року)*

Адміністративний процес : матеріали до семінарських занять та самостійної роботи студентів [Електронний ресурс] / уклад. К. В. Ростовська, Т. В. Хабарова, Д. В. Божко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – (PDF 23 с.)

Матеріали до семінарських занять та самостійної роботи студентів містять тематичний план навчальної дисципліни, методичні вказівки до семінарських занять, матеріали до самостійної роботи студентів, критерії оцінювання відповідей на семінарських заняттях.

Рекомендовано для студентів третього курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти юридичного факультету, які навчаються за спеціальністю 081 «Право».

УДК 342.9

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2024
© Ростовська К. В., Хабарова Т. В.,
Божко Д. В., уклад., 2024

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	5
3. Методичні вказівки до семінарських занять.....	7
4. Матеріали до самостійної роботи студентів.....	12
5. Схема нарахування балів та критерії оцінювання.....	16
6. Рекомендована література.....	20

1. ВСТУП

Запропоновані матеріали з навчальної дисципліни «Адміністративний процес» відображають основні форми, обсяг і напрямки роботи, студентів юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Метою викладання дисципліни «Адміністративний процес» є підготовка фахівців, які мають високу правосвідомість та правову культуру, володіють необхідними в їх професійній діяльності знаннями, навиками та вміннями розгляду і вирішення адміністративних справ.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних і професійних компетентностей: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин адміністративного права та адміністративного процесуального права; знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції; здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації; здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здобувачі повинні досягти таких програмних результатів навчання: визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів; застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки; готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях; надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Оволодіння даною навчальною дисципліною, необхідне для набуття широкого професійного світогляду, без якого немає повноцінного фахівця.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основні поняття навчальної дисципліни «адміністративний процес».

Предмет, система та нормативні джерела навчальної дисципліни «Адміністративний процес». Поняття адміністративного процесу. Співвідношення понять «адміністративний процес», «адміністративна процедура» й «адміністративне судочинство». Адміністративно-процесуальні норми й адміністративно-процесуальні відносини.

Тема 2. Адміністративні процедури (провадження): поняття, види.

Поняття, особливості та принципи адміністративних процедур. Види адміністративних процедур (проваджень). Стадії адміністративних процедур.

Поняття звернень громадян та їх види. Вимоги, що ставляться до звернень громадян. Права громадян під час розгляду їх звернень. Порядок розгляду пропозицій, заяв та скарг громадян. Юридична відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.

Поняття та види адміністративних послуг. Суб'єкти надання адміністративних послуг. Правове регулювання надання адміністративних послуг. Вимоги до надання адміністративних послуг та порядок і строки їх надання. Порядок здійснення особистого прийому громадян.

Поняття та особливості реєстраційного провадження. Суб'єкти реєстраційного провадження. Стадії реєстраційного провадження. Види реєстраційних проваджень та їх правове регулювання.

Поняття та особливості дозвільно-ліцензійного провадження. Стадії дозвільно-ліцензійного провадження.

Поняття та особливості виконавчого провадження. Стадії виконавчого провадження.

Поняття та особливості контрольно-наглядового провадження. Принципи контрольно-наглядового провадження. Суб'єкти контрольно-наглядового провадження. Стадії контрольно-наглядового провадження.

Тема 3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Поняття, принципи та особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення. Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення. Докази у справах про адміністративні правопорушення, їх джерела та оцінювання. Види та правовий статус осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення. Розгляд справи про адміністративне правопорушення та винесення постанови (рішення). Оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення. Перегляд справи. Виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Тема 4. Загальні засади адміністративного судочинства

Поняття адміністративного судочинства, його предмет та структура. Принципи адміністративного судочинства. Законодавство про адміністративне судочинство.

Види адміністративних судів, склад суду та порядок відводів суддів. Поняття та види адміністративної юрисдикції. Підстави та процесуальний порядок передання адміністративної справи з одного суду до іншого.

Поняття, види та правовий статус учасників справи. Представництво в адміністративному судочинстві. Участь в адміністративному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Інші учасники адміністративного судочинства.

Поняття, види та характеристика доказів в адміністративному судочинстві. Сутність і зміст доказування в адміністративному судочинстві. Забезпечення доказів в адміністративному судочинстві.

Поняття, види та правила обчислення процесуальних строків. Види та значення судових викликів та повідомлень. Поняття і види судових витрат та їх розподіл. Види, підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу.

Тема 5. Позовне провадження

Письмові заяви учасників адміністративної справи. Відкриття провадження в адміністративній справі. Забезпечення адміністративного позову: підстави та порядок. Поняття, мета та порядок здійснення підготовчого провадження. Завдання і порядок розгляду адміністративної справи по суті. Поняття та види судових рішень в адміністративних справах.

Тема 6. Перегляд та виконання судових рішень

Перегляд рішень адміністративних судів у порядку апеляційного оскарження. Право на апеляційне оскарження. Апеляційна скарга. Порядок подання апеляційної скарги. Стадії апеляційного провадження. Відкриття апеляційного провадження. Підготовка адміністративної справи до апеляційного розгляду. Апеляційний розгляд адміністративної справи. Апеляційний розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Апеляційний розгляд у порядку письмового провадження. Розгляд апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції. Судові рішення адміністративного суду апеляційної інстанції.

Перегляд рішень адміністративних судів в порядку касаційного оскарження. Право на касаційне оскарження. Касаційна скарга. Порядок подання касаційної скарги. Стадії касаційного провадження. Відкриття касаційного провадження. Підготовка адміністративної справи до касаційного розгляду. Касаційний розгляд адміністративної справи. Попередній розгляд адміністративної справи. Касаційний розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Касаційний розгляд адміністративної справи у порядку письмового провадження. Судові рішення адміністративного суду касаційної інстанції.

Перегляд рішень адміністративних судів за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Право подавати заяву про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Строк подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Форма і зміст заяви. Подання заяви (підсудність заяви). Стадії провадження за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Відкриття провадження. Підготовка адміністративної справи до перегляду судового рішення. Перегляд судового рішення. Рішення адміністративного суду за наслідками перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами або виключними обставинами.

Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Судові рішення, які виконуються негайно. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання. Виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню. Зупинення виконання судового рішення. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень. удовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.

3. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1. Основні поняття навчальної дисципліни «адміністративний процес».

Навчальна мета заняття: формування комплексного уявлення та розуміння основних понять адміністративного процесу.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Предмет, система та нормативні джерела навчальної дисципліни «Адміністративний процес».
2. Поняття адміністративного процесу. Співвідношення понять «адміністративний процес», «адміністративна процедура» й «адміністративне судочинство».
3. Адміністративно-процесуальні норми й адміністративно-процесуальні відносини.

Методичні вказівки

В межах підготовки першого питання необхідно звернути увагу на зміст предмету адміністративного процесу, з'ясувати мету та систему дисципліни. Проаналізувати нормативні джерела навчальної дисципліни.

Розглядаючи друге питання, перш за все, необхідно зупинити увагу на змісті категорії «адміністративний процес», дослідити судову та управлінську концепції розуміння адміністративного процесу. Проаналізувати співвідношення категорій «адміністративний процес», «адміністративна процедура» й «адміністративне судочинство».

При обговоренні третього питання необхідно надати визначення поняттю «адміністративно-процесуальні норми», проаналізувати специфіку процесуальних норм. Розглянути класифікацію адміністративно-процесуальних норм. Надати визначення адміністративно-процесуальним відносинам, проаналізувати їх основні риси. Дослідити структуру адміністративно-процесуальних відносин та їх класифікацію.

Семінарське заняття № 2. Адміністративні процедури (провадження): поняття, види.

Навчальна мета заняття: формування комплексного уявлення про зміст та особливості реалізації адміністративних процедур.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, особливості та принципи адміністративних процедур.
2. Види адміністративних процедур (проваджень).
3. Стадії адміністративних процедур.

Методичні вказівки

Розкриваючи перше питання плану, слід сформулювати визначення адміністративної процедури. Проаналізувати юридичну природу адміністративних процедур. Усім адміністративним процедурам властива наявність їх учасників, ними у переважній своїй більшості є орган публічної адміністрації (адміністративний орган) або його посадова особа, адресат або заявник, їх представники та зацікавлені особи, у зв'язку з чим, необхідно проаналізувати їх правовий статус. Окремо варто зупинитися на принципах адміністративних процедур.

У межах другого питання плану слід розкрити класифікацію адміністративних процедур, зокрема, необхідно надати розгорнуту характеристику реєстраційній процедурі; дозвільній; ліцензійній контрольно-наглядовій; екзаменаційній; експертній; акредитаційній; приватизаційній; із розгляду скарг тощо.

Обговорення третього питання плану полягає у визначенні стадій адміністративних процедур, зокрема, необхідно надати розгорнуту характеристику таким з них як: стадія ініціювання та початок провадження; підготовка справи до розгляду; розгляд і вирішення справи; оформлення адміністративного акта, його доведення до відома адресатів та заінтересованих осіб; перегляд адміністративного акта.

Семінарське заняття № 3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про вадження у справах про адміністративні правопорушення.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, принципи та особливості вадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
3. Стадії вадження у справах про адміністративні правопорушення.

Методичні вказівки

При відповіді на перше питання плану необхідно надати визначення змісту вадження у справах про адміністративні правопорушення, розглянути особливості звичайного та спрощеного ваджень. З'ясувати зміст принципів реалізації вадження у справах про адміністративні правопорушення.

Розглядаючи друге питання увагу слід приділити увагу з'ясуванню переліку органів публічної влади, уповноважених розглядати та вирішувати справи про адміністративні правопорушення. В тому числі, необхідно дослідити правовий статус органів, передбачений ст. 213 КУпАП.

При відповіді на третє питання необхідно надати розгорнуту характеристику стадіям вадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема,

- стадії порушення справи та попереднього з'ясування всіх її обставин, в рамках наведеної стадії слід з'ясувати: підстави порушення адміністративної справи; обставини, за яких адміністративна справа не порушується, а порушена справа підлягає закриттю; етап встановлення фактичних обставин у справі; поняття та зміст протоколу про адміністративне правопорушення;

- стадії розгляду справи про адміністративне правопорушення та винесення постанови (рішення), в рамках наведеної стадії необхідно з'ясувати: зміст етапу підготовки справи до розгляду; етапу слухання справи;

- стадії оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення, в рамках наведеної стадії з'ясувати: зміст перегляду справи; порядок оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення; строки оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення;

- стадії виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення, в рамках наведеної стадії з'ясувати її сутність та порядок реалізації.

Семінарське заняття № 4. Загальні засади адміністративного судочинства

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про адміністративне судочинство.

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття адміністративного судочинства, його предмет та структура.
2. Принципи адміністративного судочинства.
3. Законодавство про адміністративне судочинство.
4. Поняття та види адміністративної юрисдикції.

Методичні вказівки

Розглядаючи перше питання необхідно надати визначення «адміністративному судочинству». Охарактеризувати особливості публічно-правових спорів. Дослідити стадії адміністративного судочинства, зокрема, стадію порушення адміністративної справи в суді за заявою заінтересованої особи; підготовки справи до судового розгляду; врегулювання спору за участю судді; розгляду справи по суті; апеляційне провадження; касаційне провадження; перегляд справи за нововиявленими обставинами; перегляд судових рішень за виключними обставинами, а також виконавче провадження.

Відповідь на друге питання необхідно розпочати з розкриття змісту категорії «принципи адміністративного судочинства» та надання розгорнутої характеристики принципам адміністративного судочинства.

Розглядаючи третє питання варто відзначити, що основою джерел адміністративного судочинства є процесуальне законодавство, яке складається із системи нормативно-правових актів, які регулюють діяльність суду та учасників судового процесу. Говорячи про джерела адміністративного процесу, передусім слід відзначити Конституцію України, яка відповідно до її статті 8 має найвищу юридичну силу. Також необхідно надати правову характеристику таким джерелам адміністративного судочинства як Кодекс адміністративного судочинства України, законодавчим актам – законам України «Про судоустрій і статус суддів», «Про доступ до судових рішень», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну службу», «Про адміністративні послуги», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про судовий збір», «Про виконавче провадження» тощо.

Розглядаючи четверте питання необхідно надати визначення категорії «адміністративна юрисдикція». Охарактеризувати предметну юрисдикцію, територіальну юрисдикцію та інстанційну юрисдикцію.

Семінарське заняття № 5. Позовне провадження

Навчальна мета заняття: сформувати цілісне уявлення про позовне провадження

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання:

1. Письмові заяви учасників адміністративної справи.
2. Відкриття провадження в адміністративній справі.
3. Поняття, мета та порядок здійснення підготовчого провадження.
4. Завдання і порядок розгляду адміністративної справи по суті.

Методичні вказівки

Відповідь на перше питання варто розпочати з того, що найбільш поширеним провадженням адміністративного судочинства є позовне провадження, головною особливістю якого є наявність позовної заяви, якою процесуально оформлюються вимоги позивача до відповідача про захист порушених прав. Тож, в рамках цього питання необхідно надати характеристику визначенню, структурі та змісту адміністративного позову. Крім того, слід надати характеристику таким процесуальним документам як відзив на позовну заяву (відзив); відповідь на відзив; заперечення; пояснення третьої особи щодо позову або відзиву.

В межах другого питання необхідно охарактеризувати підстави відкриття суддею провадження в адміністративній справі. Проаналізувати перелік обставин, які дають можливість судді адміністративного суду відмовити у відкритті провадження в адміністративній справі.

Розглядаючи третє питання необхідно з'ясувати завдання підготовчого провадження, охарактеризувати перелік питань організаційного та доказового характеру, які мають бути з'ясовані судом для забезпечення правильного і своєчасного розгляду справи по суті.

В межах четвертого питання – необхідно охарактеризувати процесуальну форму проведення судового розгляду. Охарактеризувати процесуальний статус головуючого у судовому засіданні. Проаналізувати підстави залишення позову без розгляду, підстави зупинення провадження у справі, підстави закриття провадження у справі. А також надати характеристику змісту рішень адміністративного суду.

Семінарське заняття № 6. Перегляд та виконання судових рішень

Навчальна мета заняття: сформулювати цілісне уявлення про стадію перегляду та виконання судових рішень.

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання:

1. Перегляд рішень адміністративних судів у порядку апеляційного оскарження.
2. Перегляд рішень адміністративних судів в порядку касаційного оскарження.
3. Перегляд рішень адміністративних судів за нововиявленими обставинами або виключними обставинами.
4. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах.

Методичні вказівки

В межах першого питання необхідно з'ясувати наступні його складові, зокрема: зміст права на апеляційне оскарження; зміст апеляційної скарги; порядок подання апеляційної скарги; стадії апеляційного провадження; судові рішення адміністративного суду апеляційної інстанції.

Розглядаючи другий пункт плану, необхідно проаналізувати такі питання, зокрема, зміст права на касаційне оскарження; форма та зміст касаційної скарги; порядок подання касаційної скарги; стадії касаційного провадження; судові рішення адміністративного суду касаційної інстанції.

Надаючи відповідь на третє питання, слід розпочати із підстав перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Крім того, необхідно проаналізувати зміст права подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами; форму і зміст заяви; порядок подання заяви (підсудність заяви); стадії провадження за нововиявленими обставинами або виключними обставинами, а також рішення адміністративного суду за наслідками перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами або виключними обставинами.

Обговорення четвертого питання доречно розпочати з аналізу судових рішень, які виконуються негайно. Потім доречно розглянути порядок виконання судових рішень в адміністративних справах; порядок звернення судових рішень в адміністративних справах до виконання; порядок виправлення помилки у виконавчому документі та визнання його таким, що не підлягає виконанню; порядок зупинення виконання судового рішення. порядок заміни сторони виконавчого провадження, а також судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

4. МАТЕРІАЛИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота осіб, які навчаються, є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми навчання, регламентується навчальним планом та робочим навчальним планом. Зміст самостійної роботи над навчальною дисципліною визначається програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Самостійна робота осіб, які навчаються, забезпечується системою навчально-методичного забезпечення, передбаченою програмою навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, практикумами, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання окремих завдань, електронними та іншими навчально-методичними матеріалами, дистанційними курсами. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Самостійна робота з вивчення навчального матеріалу з дисципліни може проходити в Центральній науковій бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, лабораторіях, у домашніх умовах, а також у дистанційній формі за використанням системи підтримки дистанційного навчання та матеріалів дистанційних курсів.

Для забезпечення належних умов для самостійної роботи ця робота організовується, у разі необхідності, за попередньо складеним на кафедрі графіком, що гарантує можливість індивідуального доступу особи, яка навчається, до необхідних дидактичних і технічних засобів загального користування. Графік оприлюднюється на початку навчального семестру. При організації самостійної роботи з використанням складного обладнання, установок, інформаційних систем (комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування, автоматизованих навчальних систем, системи підтримки дистанційного навчання тощо) забезпечується можливість одержання необхідної консультації або допомоги з боку спеціалістів кафедри.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим.

Основні методи перевірки успішності студентів: усне опитування, письмовий контроль, практичні заняття, тести тощо.

№	Зміст самостійної роботи
1.	<p><i>Тема 1. Основні поняття навчальної дисципліни «адміністративний процес»</i></p> <p><i>Ознайомитися з лекційним матеріалом, навчально-науковою літературою за темою та положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX.</i></p> <p>В межах самостійної роботи проаналізувати зміст та специфіку таких категорій як «адміністративний процес», «адміністративна процедура», «адміністративне судочинство», з'ясувати відмінність та наукові підходи до визначення. Охарактеризувати адміністративний процес у сучасній вітчизняній правовій доктрині.</p>
2.	<p><i>Тема 2. Адміністративні процедури (провадження): поняття, види</i></p> <p><i>Ознайомитися з лекційним матеріалом, навчально-науковою літературою за темою та законами України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР, «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI, «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV, «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV, «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII, «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII, «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V.</i></p>

	<p>В межах самостійної роботи опрацювати наступні питання:</p> <p>Поняття звернень громадян та їх види. Вимоги, що ставляться до звернень громадян. Права громадян під час розгляду їх звернень. Порядок розгляду пропозицій, заяв та скарг громадян. Юридична відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.</p> <p>Поняття та види адміністративних послуг. Суб'єкти надання адміністративних послуг. Правове регулювання надання адміністративних послуг. Вимоги до надання адміністративних послуг та порядок і строки їх надання. Порядок здійснення особистого прийому громадян.</p> <p>Поняття та особливості реєстраційного провадження. Суб'єкти реєстраційного провадження. Стадії реєстраційного провадження. Види реєстраційних проваджень та їх правове регулювання.</p> <p>Поняття та особливості дозвільно-ліцензійного провадження. Стадії дозвільно-ліцензійного провадження.</p> <p>Поняття та особливості виконавчого провадження. Стадії виконавчого провадження.</p> <p>Поняття та особливості контрольно-наглядового провадження. Принципи контрольно-наглядового провадження. Суб'єкти контрольно-наглядового провадження. Стадії контрольно-наглядового провадження.</p>
3.	<p><i>Тема 3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення</i></p> <p><i>Ознайомитися з лекційним матеріалом, навчально-науковою літературою за темою та Кодексом України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X</i></p> <p>В межах самостійної роботи опрацювати наступні питання:</p> <p>Докази у справах про адміністративні правопорушення, їх джерела та оцінювання. Види та правовий статус осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.</p>
4.	<p><i>Тема 4. Загальні засади адміністративного судочинства</i></p> <p><i>Ознайомитися з лекційним матеріалом, навчально-науковою літературою за темою та положеннями Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV</i></p> <p>В межах самостійної роботи опрацювати наступні питання:</p> <p>Поняття, види та правовий статус учасників справи. Представництво в адміністративному судочинстві. Участь в адміністративному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Інші учасники адміністративного судочинства.</p>

	<p>Поняття, види та характеристика доказів в адміністративному судочинстві. Сутність і зміст доказування в адміністративному судочинстві. Забезпечення доказів в адміністративному судочинстві.</p>
5.	<p><i>Тема 5. Позовне провадження</i> <i>Ознайомитися з лекційним матеріалом, навчально-науковою літературою за темою та положеннями Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV</i></p> <p>В межах самостійної роботи опрацювати наступні питання: Письмові заяви учасників адміністративної справи. Забезпечення адміністративного позову: підстави та порядок.</p>
6.	<p><i>Тема 6. Перегляд та виконання судових рішень</i> <i>Ознайомитися з лекційним матеріалом, навчально-науковою літературою за темою та положеннями Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV</i></p> <p>В межах самостійної роботи опрацювати наступні питання: Перегляд рішень адміністративних судів у порядку апеляційного оскарження. Право на апеляційне оскарження. Судові рішення адміністративного суду апеляційної інстанції. Перегляд рішень адміністративних судів в порядку касаційного оскарження. Право на касаційне оскарження. Судові рішення адміністративного суду касаційної інстанції. Перегляд рішень адміністративних судів за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Право подавати заяву про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами або виключними обставинами. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень. удовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах. Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця.</p>

5. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Схема нарахування балів для студентів денної форми навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 8} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\sum 8$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль						Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
40						20	60	40	100

T1, T2 ... T6 – теми.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо логічно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Завдання контрольної роботи складається з 20 тестових запитань/завдань, кожне з яких має 4 варіанти відповіді, одна із запропонованих відповідей правильна. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Завдання екзаменаційної роботи складається з 40 тестових запитань. Кожне запитання має 4 варіанти відповіді, одна з яких є правильною. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Схема нарахування балів для студентів заочної форми навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 20 = 20$:

Формула обчислення

$$\sum 20 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 2 \text{ (два)}$$

Примітка:

$\sum 20$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\Sigma 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

2 – коефіцієнт

Контрольна робота – 40 балів.

Поточний контроль				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4				
20				40	60	40	100

T1, T2 ... T4 – теми.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Завдання контрольної роботи складається з 40 тестових запитань/завдань, кожне з яких має 4 варіанти відповіді, одна із запропонованих відповідей правильна. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Завдання екзаменаційної роботи складається з 40 тестових запитань. Кожне запитання має 4 варіанти відповіді, одна з яких є правильною. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
3. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012. № 5202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17/stru#Stru>
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. № 2939- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.07.2016 року № 1402- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
9. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
10. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
11. Про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки: Закон України від 26.05.2021 № 522-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/522-2021-%D1%80#Text>
12. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>
13. Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF#Text>
14. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

Підручники, навчальні посібники:

1. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / І. М. Балакарева, М. І. Белікова, І. В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2020. 238 с.

2. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упоряд. В. П. Тимошук. Київ : Факт, 2003. 496 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
4. Гурковський М. П. Реєстраційна діяльність публічної адміністрації: організаційно-правовий аспект : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2012. 204 с.
5. Смокович М.І. Бевзенко В.М. Адміністративний процес України : теорія, практика : підручник. Заг. ред. д. ю. н., проф. Бевзенка В. М. Пер. з нім. і адапт. Рижкова Г. В. Київ : ВД «Дакор», 2020. 1346 с.
6. Адміністративний процес України (у схемах) : навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми : Сумський державний університет, 2019. 108 с.
7. Адміністративне судочинство. Процесуальні документи. Практичний коментар та зразки. Станом на 1 червня 2018 року. Центр навч. літ. 2018. 152с.
8. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т. П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
9. Качура О. А. Стадії адміністративно-реєстраційного провадження: поняття, ознаки та класифікація. Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 56. С. 266-277.

Допоміжна література

1. Гусаров С. М. Правозастосовна діяльність в Україні : монографія. Харків : Золота миля, 2015. 416 с.
2. Державний контроль у сфері виконавчої влади : наук. доп. / [В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, В. М. Гаращук та ін.] ; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Юрнаукацентр, 2000. 64 с.
3. Джафарова М.В. Щодо питання розуміння адміністративного провадження як частини адміністративного процесу. Молодий вчений. 2016. № 12 (39). С. 571-574.
4. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
5. Пчелін В.Б. Експерт як суб'єкт адміністративних процесуальних правовідносин. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Вип. 2. Ч. 1. С. 133-137.
6. Джафарова М.В. Принципи адміністративного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Юридичні науки. 2019. Вип. 1. С. 54-57.
7. Коломоець Т. О., Калінін Р. С. Адміністративні процедури у виконавчому провадженні за законодавством України: теоретико-правовий та праксеологічний аспекти : монографія. Херсон : Гельветика, 2013. 199 с.
8. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу : монографія. Київ : Атіка, 2005. 352 с.

9. Присяжнюк, А.Й. Місце та роль адміністративної юстиції у здійсненні державного контролю щодо виконавчої влади. Форум права. 2012. № 1. С. 801-807.

10. Юридична відповідальність за корупційні правопорушення : підручник / [В. Я. Настюк, О. Ю. Синявська, В. В. Мартиновський та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Настюка. Харків : Право, 2019. 510 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.rada.gov.ua/> - Офіційний вебпортал парламенту України.
2. <https://www.kmu.gov.ua/> - Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
3. <https://mvs.gov.ua/> - Портал МВС.
4. <https://www.npu.gov.ua/> - Офіційний веб-портал Національної поліції України.
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> - Верховний Суд.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Ростовська Карина Валеріївна
Хабарова Тетяна Володимирівна
Божко Дар'я Валеріївна

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Матеріали до семінарських занять
та самостійної роботи студентів

В авторській редакції

Підписано до розміщення 16.04.24 р. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,49. Обсяг 0,416 Мб. Зам. № 77/24.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна